

Smittebeskyttelse - Tjekliste

Spørgeguide til rådgivningsbesøg

Denne spørgeguide kan være en hjælp til at tage hul på snakken med landmanden om god smittebeskyttelse. Du behøver ikke nødvendigvis gennemgå alle spørgsmålene, men kan fx starte med et enkelt område, så eventuelle tiltag bliver overskuelige for landmanden at gå i gang med.

Spørgsmålene står med tallene 1 til 40... Begrundelsen og/eller forklaringen på hvorfor der spørges om dette står med S-1 til S-40. S-1 er begrundelse for 1.

Intern smittebeskyttelse

1. Har du støvler og kitler (overtrækstøj) til besøgende. Herunder også dyrlæge, inseminør, rådgiver mm?
2. Er der mulighed for håndvask i forbindelse med indgang og udgang af din besætning?
3. Er der tydeligt skiltet hvor man som besøgende går ind i din besætning?
4. Er der mulighed for støvlevask hvis/når man er nødsaget til at gå direkte fra gødning (spalter, dybstrøelse mm.) og til foder (foderbord, fodersilo mm.)?
5. Bruges der højtryksrensere?
6. Findes der en vaskeplads til maskiner og inventar? Og hvor er denne placeret?
7. Er der indgået en aftale med skadedyrsbekæmper?
8. Hvordan bekæmpes fluer i stalden?

Kælvningsfaciliteter

9. Har du enkelt kælvningsbokse? Og bruges disse?
10. Hvordan rengøres kælvningsboksen?
11. Bruges kælvningsboksen som sygeboks?

Kalvemanagement

12. Rengøres kalvebokse/kalvehytterne imellem hver kalv?
13. Hvilken mælk fodres kalvene med? Hvis tankmælk, pasteuriseres eller syrnes mælken?
14. Hvordan opbevares mælk til kalvene?
15. Hvordan opbevares mælkepulver til kalvene?
16. Hvor ofte vaskes kalvenes drikke- og fodringstrug? Hvordan vaskes disse?
17. Fodres kalvene som det første?
18. Håndteres syge kalve til sidst?
19. Hvor ofte rengøres mælketaxaen og hvordan rengøres denne?
20. Får kalvene tildelt strukturfoder i høhæk eller lignende? Herunder gælder ikke strøelse.
21. Benytter du dig af alt ind/alt ud i forbindelse med flytning af dine kalve?
22. Fodres kalvene med restfoder fra andre dyregrupper?
23. Er der flere til at passe kalvene?
24. Hvordan er ventilation/luftfugtighed hos kalvene?
25. Hvordan er belægningsgraden hos kalve og ungdyr?
26. Er der kontakt mellem kalve i nabobokse?
27. Hvordan er opdelingen imellem kalvebokse (både fællesbokse og enkeltbokse)?

Malkekøer

28. Hvor ofte bliver der skrabet ned og/eller strøet i køernes sengebåse?
29. Er der skraber på gulvet? Hvor hyppigt kører denne og skraber den hele gulvet?
30. Hvordan er rengøringsrutinen i forbindelse med malkning?
31. Hvor hyppigt rengøres vandkar/drikkekopper?
32. Hvordan er ventilationen/luftfugtigheden hos malkekøerne?
33. Hvordan er belægningsgraden hos de malkende køer?

Syge dyr

34. Har du sygebokse? Hvis ja, hvor er disse placeret?

Ekstern smittebeskyttelse

35. Hvor afhenter DAKA døde dyr?
  36. Skal biogas-lastbilen eller gyllevogn tæt forbi dyr eller foder på dens rute hos dig?
  37. Er kørselsvejene for gyllevogne, biogas-lastbil mm. Tydeligt skiltet?
  38. Køber du dyr ind udefra?
  39. Har du maskinfællesskab med andre bedrifter?
  40. Hvor afhentes dyr til slagt og/eller levebrug?
-

Begrundelse - Svar

Intern smittebeskyttelse (Svar på spørgsmål 1- 8)

- S-1. Dyrlæge, inseminør, rådgiver mm kommer ofte i flere besætninger på samme dag. For ikke at slæbe smitte med ind eller ud af din besætning, bør der være rene besætningsstøvler til besøgende. I de tilfælde hvor de absolut må bruge deres egne støvler, skal der som minimum være adgang (samt krav) til grundig støvlevask.
- S-2. Det kan ikke undgås at der under et besøg på besætningen røres ved dyr og inventar. For at undgå smittespredning til og fra din besætning, bør der være mulighed for (og krav til) at vaske hænder med sæbe i forbindelse med ind- og udgang til og fra besætningen.
- S-3. Tydelig skiltning gør det muligt at holde styr på hvem der kommer i din besætning, samt giver dig muligheden for at bestemme hvor på besætningen besøgende skal være.
- S-4. Færdsel på fodergang og i nærheden af foder bør kun foregå i renvasket fodtøj.
- S-5. Ved højtryksrens og spulning med vand kan der nemt sprede sig bakterier med dampskyen fra vaskeren, vandsprøjt, afløb, ophobning og lign. Ved brug af højtryksrensere i bygninger mm, bør dette kun ske når bygningen er helt tom for dyr.
- S-6. Grundig vask af inventar og maskiner er meget vigtig i forbindelse med smittebeskyttelse. Kalvehytter, kreaturvogne, minilæsser med mere skal vaskes grundigt når de bruges til en kalv/gruppe/område og skifter til et/en ny. Eksempelvis minilæsseren der muger ud og også bruges til at læsse foder. Vaskepladsen skal have et afløb, så beskidt vand kan komme væk. Samtidig må vaskepladsen ikke være i nærheden af kalvehytter, foderopbevaring mm.
- S-7. Mus og rotter er skadedyr, som kan overføre smitte til andre dyr imellem staldafsnit internt på gården
- S-8. Fluer kan overføre smitte imellem dyr.

Kælvningsfaciliteter (Svar på spørgsmål 9 - 11)

- S-9. Kælvningerne bør foregå i en enkelt kælvningsboks. Fælles kælvningsbokse med flere køer ad gangen skal undgås. Enkeltkælvningsbokse kan både gøre at det kun er kalvens egen mor der slikker og kommer i nærheden af kalven, samt at kælvning i enkelt kælvningsbokse (hvis koen flyttes derover på rette tidspunkt) kan reducere stressniveauet i forbindelse med flytning, kælvning og håndtering af ko og kalv. Stress kan sænke modstandsdygtigheden overfor smitte.
- S-10. Kælvningsbokse bør gøres ren imellem hver kælvning. Den skal som minimum være velstrøet, så der ikke er synlig gødning.
- S-11. Boksen må ikke bruges som sygeboks

Kalvemanagement (Svar på spørgsmål 12 - 28)

- S-12. Der skal rengøres imellem hver kalv/hold. I tomme bokse renses vægge og gulv for alt synligt snavs, enten ved iblødsætning og rensning med børste eller, hvis det pågældende staldafsnit er tomt for kalve, med højtryksrensere.
- S-13. Brug basisk sæbe til rengøring af kalvestald og kalvehytter (vær opmærksom på, at den sæbe, der bruges til malkestalden ikke er kan bruges her. Dette skyldes at sæben til malkestalden har en lav pH og ikke skummer, idet den skal virke i røranlæg med cirkulation) Efter rengøring med sæbe bør der desinficeres, for at få den maksimale smittebeskyttende effekt. Desinfektionsmidler virker ikke, hvis der ikke er gjort rent forud for desinfektionen. Hvis der er problemer med coccidier, bør der efter rengøring og desinfektion, brændes med ukrudtsbrænder.

- S-14. Kalve bør få mælk af god kvalitet. Dette kan både være tankmælk eller mælkeerstatning. Kalve bør ikke få penicillin- eller celletalsmælk. Penicillinrester i mælken kan ødelægge kalvens mave- og tarmflora. Pasteurisering eller syrning af mælk hæmmer bakterievæksten.
- S-15. Hvis mælken til kalvene ikke tildeles umiddelbart i forbindelse med malkningen, skal mælken køles ned hurtigst muligt. Hvis mælken står ved 20 grader i 3 timer, kan bakterieindholdet øges 500 gange. Spanden der bruges til råmælk, bør altid være en anden, end den der bruges til framalkning af celletals- og penicillinmælk. For at sikre dette, bør spandene markeres tydeligt.
- S-16. Mælkepulver bør opbevares i lukkede beholdere for at undgå forurening fra eksempelvis gødning, skadedyr mm.
- S-17. Drikke- og foderskåle vaskes dagligt. Anbefalinger for rengøring og desinfektion af skåle til mælkefodring: 1) Iblødsætning 6-12 timer i en alkalisk sæbeopløsning 2) Efter iblødsætning vaskes skålene med børste og til sidst skylles de med rent vand. 3) Skålene sættes til afdrykning 4) Når skålene er tørre, neddyppes de i desinfektionsopløsning 5) Skålene stilles til tørre på et rent sted.
- S-18. Kalvene kan med stor fordel fodres som den første dyregruppe for at undgå smitte fra andre dyregrupper.
- S-19. Syge kalve bør håndteres som de sidste i forbindelse med kalveområdet. Dette er for at undgå at de raske kalve smittes
- S-20. Mælketaxaen bør rengøres hver dag med både alkalisk og surt rengøringsmiddel.
- S-21. Kalve der kun får mælk og kraftfoder vil søge efter strukturfoder. Ud fra et smittebeskyttende perspektiv, er det derfor væsentligt, at kalvene tilbydes en god kvalitet strukturfoder, der ikke kommer i kontakt med gødning. Dette skal reducere risikoen for at kalvene piller i strøelsen eller slikker på inventaret
- S-22. Kalve opstaldet i fællesbokse under mælkefodringsperioden, skal holdes i små grupper (gerne max. 6 pr. gruppe og aldersforskellen må ikke være mere end 3 uger). Hold gruppen samlet uden at sætte yngre/ældre kalve ind i dette hold indtil 10-12 måneders alder eller til udbinding på græs. Der bør være minimum 3m² pr kalv under 5 måneder. Disse hold bør være adskilte af faste lukkede vægge og heller ikke dele vandkop imellem hold.
- S-23. Hvis kalvene fodres med rester fra andre dyregrupper, er der øget risiko for smitte til kalvene, samtidig med at kvaliteten af foderet er ukendt og muligvis begrænset/lav (idet den oprindelige dyregruppe har haft mulighed for at æde det bedste af foderet).
- S-24. Jo flere forskellige der passer kalvene, jo større er sandsynligheden for at der sker fejl i rutiner/management.
- S-25. Jo mindre ventilation og udskiftning af luft, jo større er sandsynligheden for varme og fugt og dermed bakteriel opformering.
- S-26. Jo højere belægningsgrad, jo større er smittepresset.
- S-27. Alle kalve skal kunne se og røre en anden kalv, men minimal kontakt, mindsker smitteoverførslen.
- S-28. Faste vægge er mht. smittebeskyttelse at foretrække frem for eksempelvis tremmer. Forskellige grupper af kalve bør heller ikke dele vandkop/drikkekar.

Malkekøer (Svar på spørgsmål 29 - 34)

- S-29. Sengebåsene skal være tørre og rene hele døgnet.
- S-30. Gulvene bør skrubes, så der ikke ophober sig gødning, foderrester og urin.
- S-31. En god malkerutine med fokus på hygiejne både før, under og efter nedsætter smitterisikoen og overførsel af smitstof imellem køerne i forbindelse med malkning.
- S-32. Vandkar/drikkekopper kan være en potentiel smittekilde. Disse rengøres gerne 2-3 gange om ugen.

S-33. Jo mindre ventilation og udskiftning af luft, jo større er sandsynligheden for varme og fugt og dermed bakteriel opformering.

S-34. Jo højere belægningsgrad, jo større er smittepresset.

Syge dyr (Svar på spørgsmål 35)

S-35. Syge dyr skal holdes isoleret.

Ekstern smittebeskyttelse (Svar på spørgsmål 36 – 40)

S-36. DAKA bør i videst mulig udstrækning ikke skulle ind på ejendommen for at afhente døde dyr. Samtidig skal kadavere overdækkes, så bl.a. vilde dyr ikke har mulighed for at komme i kontakt med dem. De vilde dyr kan bringe smitte med til andre dyr og/eller besætninger.

S-37. Undgå kørsel med gylle og gødning over drivgange og i nærheden af dyr og foder. Der anbefales minimum 10 meter.

S-38. Transportvejene for gylle/gødning bør gå langs med ydersiden af ejendommens periferi som envejskørsel med forskellige ind- og udkørselsveje, så de krydser så lidt som muligt inde på selve ejendommen.

S-39. Ved maskinfællesskab skal der være øget fokus på rengøring af maskiner i forbindelse med afgang og indgang til ejendommen. Dette gør sig især gældende ved maskiner der bruges i forbindelse med gylle/gødning og foder.

S-40. Chauffører må så vidt muligt ikke have adgang til staldene og der bør være afhentningsfaciliteter adskilt fra resten af dyrene.